

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

60-2

100 Státní archeologický ústav 100 let moderní archeologie v českých zemích

BRNO 2019

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 60
Volume 60

Číslo 2
Issue 2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Lumír Poláček

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Rudolf Procházka, Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Hedvika Břínková, Zdenka Kosarová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová,
Zuzana Loskotová, Ladislav Nejman, Zdeňka Pavková, Rudolf Procházka,
Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Šimon Ungerman

Technická redakce, sazba
Executive Editors, Typography

Azu design, s. r. o.

Software
Software

Adobe InDesign CC

Fotografie na obálce
Cover Photography

Litovel, Masarykova ulice. Keramická plastika koníčka (obr. 67, str. 282).
Litovel, Masarykova Street. Ceramic sculpture of a horse (Fig. 67, Pg. 282).

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Čechyňská 363/19
602 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design, s. r. o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250 (Print)
ISSN 2571-0605 (Online)
MK ČR E 18648
Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2019
Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.
Časopis je uveden v citační databázi SCOPUS a na seznamu vědeckých časopisů ERIH PLUS.
Copyright ©2019 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., and the authors.

vebním vývoji jednotlivých budov, zvláště když se některé podařilo díky původním fotografiím ztotožnit s konkrétními čísly popisnými.

Předběžný stavebně-historický průzkum ukázal, že sklepy v čele parcel byly až na mladší sklepy č. p. 57 a 59 původně plochostropé, valená cihelná klenba do nich byla vložena dodatečně v 2. polovině 16. století a v 17. století. Po dohodě s investorem byl pás sklepů při ulici Velké po dokumentaci (laserové skenování, fotogrammetrie) zakonzervován. Zbývající prozkoumané části, které se nacházejí ve středních partiích plochy, budou během případné výstavby zničeny i přesto, že se na parcelách č. p. 54 a 57 nacházejí prostory se zbytky kamenné klenby, kterou považujeme za nejstarší zdivo na lokalitě. Chybí však chronologicky citlivé prvky i místní analogie (v Ostravě zatím nebyly podobné situace zkoumány), na základě nepřímých důkazů (pozice na parcele, šlechtický majitel domu č. p. 54 na přelomu 16. a 17. století) je možné uvažovat o jejich datování do 2. poloviny 15. století.

Střední trakty budov byly podsklepeny jen zčásti, díky čemuž se dochovala starší archeologická souvrství. Do těchto míst byly položeny čtyři sondy, další dvě pak tam, kde zůstaly zachovány archeologické situace pod podlahou sklepů. Ve všech šesti sondách bylo zachyceno několik fází suterénů, které patřily středověkým dřevohliněným domům. Zánikové výplně jsou předběžně datovány do 15. století, nálezy z nejstarších situací však pocházejí z poslední třetiny 13. století. Svrchní vrstvy byly již dříve odstraněny (snad v průběhu demolice), takže chybí pochozí úroveň související s výstavbou kamenných sklepů. Ty zničily velkou část starších suterénů, které zřejmě původně zasahaly i do přední části městišť. Sondy se nacházely v jedné linii rovnoběžné s ulicí Velkou, zdá se tedy, že suterény byly na jednotlivých parcelách umístěny v přibližně stejné poloze.

Zjišťovací archeologický výzkum prokázal v prostoru podél ulice Velké existenci sklepů, které lze považovat za nejstarší dochované zdivo v Moravské Ostravě. Jejich bližší dataci však nelze určit pro nedostatek chronologicky citlivých stavebních prvků i díky absenci úrovní, z nichž byly zděny. Kamenným sklepům předcházelo několik fází dřevohliněných domů z poslední třetiny 13. století až 15. století.

Petra Kaniová, František Kolář, Barbara Marethová, Zbyněk Moravec

Literatura

Grůza, A. 2008: *Novodobé asanace v historickém centru Ostravy*. In: J. Koudelková (ed.): *Sborník Národního památkového ústavu v Ostravě*. Ostrava: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Ostravě, 67–86.

Kroček, M. 2005: Osudy a podoba měšťanských domů ve staré Moravské Ostravě. *Ostrava. Příspěvky k dějinám a současnosti Ostravy a Ostravska 22*, 39–58.

Resumé

Ostrava (Kat. Moravská Ostrava, Bez. Ostrava-město), Velká-Straže, Parz. Nr. 160. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Suchgrabung.

OSTRAVA (K. Ú. NOVÁ VES U OSTRAVY, OKR. OSTRAVA-MĚSTO)

Lesopark Benátky, parc. č. 203/3. Novověk, 17. století. Mincovní depot. Záchraný archeologický výzkum. Uloženo: Ostravské muzeum p. o., inv. č. 6343 až 6443.

Lokalizace: mapa 1 : 10 000, 15-43-09, 295 : 195 mm od Z a J sekční čáry.

Naleziště se nachází na parcele č. 203/3 v současném lesoparku označovaném, vzhledem k existenci tří rybníků, jako „Benátky“. Prvotní nález byl učiněn detektorem kovů a částečně vyzvednut bez vědomí archeologa. Při obhlídce terénu na konci března 2018 bylo nalezeno dalších 17 drobných mincí. Vzhledem k možnosti, že v daném prostoru byl již částečně rozptýlený nález ohrožen možným detektorovým zásahem, byla s vlastníkem pozemku, Statutárním městem Ostrava a Ostravským muzeem, p. o., uzavřena dohoda o provedení záchraného archeologického výzkumu ve smyslu § 23, odstavec 3, zákona 20/1987 Sb. (tedy provést „opatření nezbytná pro okamžitou záchranu archeologického nálezu, zejména před jeho poškozením, zničením nebo odcizením“).

Při jednodenní sondáži dne 18. 4. 2018 byl v rámci sondy o rozměrech 2 × 2 m zjištěn zahluubený objekt rámcově lichoběžníkovitého tvaru, který víceméně porušoval uložení podložního charakteru. Výplň objektu a veškeré exploatované části stratigrafie byly prohlédnuty detektorem kovů. Mincovní nálezy se koncentrovaly především v prostoru zmíněného výkopu a jeho blízkém okolí. Nevázaly se na konkrétní stratigrafickou jednotku, i když jsou očividně výsledkem jedné tezaurační aktivity. To vše svědčí o rozsáhlých postdepozicičních procesech. Celkově se z mincovního depotu podařilo získat 99 především drobných nominálů ze 17. století či jejich zlomků. Nejstarší ražbou je grešle Ferdinanda II. z roku 1624, nejmladší pak šestikrejcar Leopolda I. z roku 1691. Vzhledem k rozptýlení mincí a nalezovým okolnostem lze téměř jistě předpokládat, že získaný depot není kompletní.

Areál nálezů historicky nesouvisí s obcí Nová Ves, ale s komunikačním prostorem mezi obcemi Zábřeh a Čertova Lhotka (dnes Mariánské Hory). Právě tudy, po pravém vysokém břehu Odry, procházela starobylá trasa od Brušperka k brodu přes Odru v Přívoze (Stibor 1997, 19, 34). Pokud uložení majetku zapříčinila společenská krize většího rozměru, pak se nabízí souvislost se selskými rebeliemi, které postihly Hukvaldské panství roku 1695 (Pitronová 1993, 96).

Zbyněk Moravec

Literatura

Pitronová, B. 1993: Osudy města v těžkých letech 1620–1763. In: K. Jiřík (red.): *Dějiny Ostravy*. Ostrava: Sřinga, 79–110.

Stibor, J. 1997: *Stará Bělá 1272–1918*. Ostrava: Úřad městského obvodu Stará Bělá.

Resumé

Ostrava (Kat. Nová Ves u Ostravy, Bez. Ostrava-město), Waldpark „Benátky“, Neuzeit (17. Jahrhundert). Münzdepot. Rettungsgrabung.

Im Park „Benátky“ wurden 99 Münzen und ein Ring aus dem 17. Jahrhundert gefunden. Es ist unwahrscheinlich, dass der Befund vollständig ist. Die älteste Münze ist ein Greschl Ferdinands II. aus dem Jahre 1624 und am jüngsten ist der Sechskreuzer Leopolds I. von 1691. Vielleicht wurde das Depot im Jahre 1695 im Zusammenhang mit bekannten Bauernempörungen begraben.

PROSTĚJOV (OKR. PROSTĚJOV)

Ulice Lidická (č. p. 36), parc. č. 7875. Novověk. Město. Záchranný výzkum.

Ve dnech 15. května až 21. září 2018 byl realizován průběžný archeologický dohled při stavbě „Prostějov – oprava vodovodu ulice Lidická“, k. ú. Prostějov, okr. Prostějov. Během výkopových prací byla na ulici Lidická před domem č. p. 36 narušena dosti mocná vrstva planýrek obsahujících keramický materiál z průběhu 16. a 17. století (ZM ČR 1:10000, list 24-24-12, širší okolí bodu 379:352). Sprašové podloží však neslo pouze zásahy recentního stáří a bylo prosté případných zahloubených archeologických objektů. Místo bylo zaměřeno a z výhozů hlíny byla selektována kolekce reprezentativnějších zlomků nádob a kamnových kachlů. Od většího odkryvu bylo s ohledem na povahu nálezů upuštěno. Výše uvedené zjištění ilustruje intenzitu a charakter novověkých

aktivit v širším okolí kostela sv. Petra a Pavla, tedy v prostoru tzv. Brněnského předměstí.

Pavel Fojtík

Resumé

Prostějov (Bez. Prostějov). Lidická-Straße (Nr. 36), Parz. Nr. 7875. Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

PROSTĚJOV (OKR. PROSTĚJOV)

„Za tržištěm“, parc. č. 7346, 7351, 7352, 7353, 7357/1, 7357/9 a 7357/10. Novověk. Hospodářské zázemí obory. Záchranný výzkum.

V období od 4. září 2017 do 30. dubna 2018 probíhal v prostějovské průmyslové zóně rozsáhlý záchranný archeologický výzkum vyvolaný rozšířením výrobního areálu společnosti MUBEA SBS Prostějov. Na skryté ploše s výměrou přesahující 6 ha (ZM ČR 1:10000, list 24-24-13, 101:288, 115:314, 113:314, 112:315, 119:327, 140:316, 125:288, 118:291, 113:281) bylo prozkoumáno a zdokumentováno téměř 650 archeologických objektů reflektujících nebývale intenzivní pravěké a raně historické osídlení místa (obr. 82).

Jako chronologicky nejmladší archeologicky významné doklady lidských aktivit zachycených na zkoumané ploše můžeme uvést z počátku poněkud tajuplně ohrazení vymezející, vedle skupiny velkých zásobních jam – obilných sil, také struktury křulových jamek prozrazujících přítomnost nadzemních staveb, studnu s kamenným roubením a dokonce i suterén domu. Tyto terénní situace, provázené zpravidla početnějšími soubory keramiky z pokročilého 16. století,

Obr. 82. Prostějov. Letecký snímek plochy výzkumu. Foto M. Kalábek.

Abb. 82. Prostějov. Luftaufnahme der Grabungsfläche. Photo M. Kalábek.